

BO Kulmala Vesa(VM), Tikkanen
Joanna(VNK)

10.04.2018

JULKINEN

Viite

Asia

**Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021+ -EU:n rahoitusvälineet
ja investointirahoitus (InvestEU Fund)**

Tässä E-jatkokirjeessä täydennetään E-kirjeessä (E 34/2017 vp) esitettyjä näkemyksiä vaikuttamisesta EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen. Varsinaisen rahoituskehys ehdotuksen yksityiskohtiin otetaan kantaa, kun komission esitys on annettu toukokuussa 2018.

Nykyinen rahoituskehys 2014–2020

Suorat maksut, tuet ja avustukset ovat EU-budjetin keskeisiä rahoitusmuotoja. EU-budjetista tuetaan myös erilaisia rahoitusvälineitä, joilla tarkoitetaan vastikkeellisia instrumentteja eli lainoja, takauksia ja pääomasijoituksia. Rahoitusvälineillä pyritään aktivoimaan yksityisiä rahoittajia mukaan tavanomaista korkeamman riskiprofiilin rahoitushankkeisiin.

Nykyisellä rahoituskehyskaudella rahoitusvälineitä on yhteensä 35, joista 22 kohdistuu EU:n jäsenmaihin ja 13 EU:n ulkopuolelle. Näiden lisäksi on olemassa kolme erillistä takuurahastoa (takuurahasto Euroopan Investointipankin (EIP) ulkoisille lainamandaateille, Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) takuurahasto ja Euroopan kestävän kehityksen rahaston (EKKR) takuurahasto). Merkittävin investointirahoituksen väline EU-budjetissa on ESIR. Rahaston tavoitteena on saada aikaan 500 miljardin euron lisäinvestoinnit vuoden 2020 loppuun mennessä. ESIR perustuu EU-budjetin 26 miljardin euron takaukselle, jota varten on luotu takuurahasto. Jäsenvaltiot voivat lisäksi vapaaehtoisesti kohdentaa kansallisia EU:n rakenne- ja investointirahastovaroja (ns. ERI-rahastot) rahoitusvälineisiin.

EU:n rahoitusvälineistä Suomi on hyödyntänyt erityisesti ESIR:ä, vaikka Suomessa yritysrahoitusmarkkinat toimivat yleisesti melko hyvin. Rahoituksen saatavuudessa esiintyy kuitenkin puutteita erityisesti nopeasti kasvavien, voimakkaasti kasvuhakuisten ja kansainvälistyvien yritysten rahoituksessa sekä pitkäaikaisessa lainarahoituksessa. Tätä puutetta ESIR:llä on kyetty paikkaamaan. Suomeen on myönnetty ESIR-rahoitusta 1,4 miljardia euroa, jolla on saatu aikaa 5,6 miljardin euron kokonaisinvestoinnit. Suomi on kuudenneksi tehokkain ESIR-rahaa hyödyntänyt jäsenmaa BKT:hen suhteutettuna (tilanne 2/2018).

Seuraava monivuotinen rahoituskehys 2021+

Rahoitusvälineiden ja erityisesti takausten määrä sekä koko ovat tähän asti kasvaneet edellisiin kehyskausiin verrattuna. Tulevalla kehyskaudella vastaavan suuntauksen odotetaan jatkuvan. Suoran EU:n budjettituen rinnalle ja sen sijaan tulee yhä enemmän markkinaehtoista rahoitusta

rahoitusvälineiden ja -takuiden käytön laajenemisen kautta. Tähän suuntaukseen vaikuttaa myös Iso-Britannian maksuosuuden poistumisesta aiheutuva paine rahoituskehityksen kokonaistasoon.

EU-tason keskusteluissa on ollut esillä ajatus tarkastella investointeja edistäviä välineitä nykyistä kokonaisvaltaisemmin. Tähän pyrkimykseen vastattaisiin luomalla uusi EU:n investointirahasto ”*InvestEU Fund*”. Uuteen rahastoon yhdistettäisiin nykyiset budjetin erilliset rahoitusvälineet sekä nykyinen Euroopan strategisten investointien rahasto (ESIR). Kyse olisi EU:n budjettitakauksesta, jonka tueksi luotaisiin EU-budjettiin yksi yhteinen takuurahasto (*Common Provisioning Fund*). Välineiden yhdistäminen ja takaukseen siirtyminen mahdollistaa investointitoimille tarvittavan EU-budjettiosuuden pienentämisen sekä yksinkertaistaa rahoitusvälineiden käyttöä. Käytännössä rahastosta myönnettäisiin EU-budjetin takaus rahoituslaitoksille, jotka toimivat hankkeiden toteuttajina jäsenmaissa.

Lisäksi rahastoon kaavaillaan vapaaehtoista mahdollisuutta kohdentaa kansallisia ERI –rahastojen määrärahoja. Tässä tapauksessa jäsenmaa voisi määrätä hankkeiden toteuttajan. Lisäksi rahasto mahdollistaisi budjettivastustusten yhdistämisen rahoitusvälineiden kanssa.

Uusi investointirahasto ei kuitenkaan olisi suoraa jatkoa ESIR:lle, mutta se pohjautuisi siitä saatuihin hyviin kokemuksiin ja siinä olisi keskeisesti mukana samat pääperiaatteet kuin ESIR:ssä kuten markkinalähtöisyys, hankkeiden valinta ja hallinnointimuoto. Rahaston tavoitteena olisi vaikuttaa EU:n pitkän aikavälin rakenteellisiin investointipuutteisiin. Rahastossa olisi neljä erillistä temaattista ikkunaa: kestävä infrastruktuuri ml. energiatehokkuus, tutkimus & innovaatiot, pk-yritykset ja sosiaaliset investoinnit.

Tulevalle kaudelle EMU:n kehittämisen yhteydessä on eri tahojen toimesta hahmoteltu myös mahdollista euroalueen budjettilinjaa rahoituskehityksen sisällä, joka voisi osaltaan esimerkiksi tukea investointeja euroalueella. Rahoitusvälineiden entistä vahvempi hyödyntäminen EU-budjetissa liittyy mahdollisesti siten myös EMU:n kehittämistyöhön. Komission alustavia suunnitelmia EMU:n kehittämiseksi on käsitelty E-kirjeessä E 115/ 2017 vp.

Rahoitusvälineiden ja -takausten käyttöä perustellaan muun muassa niiden mahdollisuudella houkutella mukaan yksityistä pääomaa ja siten saada niukoilla julkisilla varoilla aikaan enemmän. Tämä perustuu saatavaan vipuvaikutukseen sekä välineiden peruspääoman ja mahdollisen tuoton uudelleen kierrättämiseen. Rahoitusvälineiden ja -takausten käytön odotetaan myös vähentävän riippuvuutta julkisesta tuesta ja julkisten varojen käyttöä, koska lainat tulee maksaa takaisin ja vakuudet vapautettava. Tämän myötä odotetaan myös hankkeiden laadun paranemista.

Rahoitusvälineisiin ja –takauksiin liittyy myös riskejä. EU-budjetin takaustoiminnan kasvu kasvattaa jäsenmaiden EU-vastuita takauksesta syntyvän ehdollisen vastuun kautta. Jo nykyisen ESIR-takausten osalta on EU-budjetissa varauduttu enimmillään 9,1 mrd. euron tappioihin, kun takaustoiminnan kokonaismäärä on 26 mrd. euroa. Rahoitusvälineiden ja –takausten kokonaisvastuun tulee kuitenkin aina pysyä EU:n tuloille asetetun, jäsenmaiden yksimielisesti sopiman ylärajan puitteissa, joka on nykyisin 1,20 % jäsenmaiden yhteenlasketusta vuotuisesta bruttokansantulosta. Kasvava rahoitusvälineiden käyttö ja niitä koskevan joustavuuden lisääminen voivat myös heikentää EU-varojen käytön ja hallinnoinnin läpinäkyvyyttä. Julkiseen rahoitukseen liittyy myös riski yksityisen rahoituksen syrjäyttämisestä ja markkinahäiriöihin aiheuttamisesta.

Suomen kanta

Tulevan rahoituskehityskauden osalta Suomi pitää tärkeänä EU:n varojen tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamista entisestään.

Ottaen huomioon tarpeet rahoituskehyyksen kokonaistason alentamiseen sekä etenkin ESIR:stä saadut myönteiset kokemukset ja tulokset, Suomi kannattaa EU:n budjetista tuettuja rahoitusvälineitä ja -takauksia sekä pitää niitä yhtenä toimivana keinona lisätä EU-varojen vaikuttavuutta.

Investointirahoituksen eri välineiden osalta Suomi painottaa erityisesti markkinapuutteisiin vastaamista, yksityisen rahoituksen mobilisointia ja kustannustehokasta toteutusta. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että julkisin varoin tuetut välineet ovat rajatun kokoisia ja määräaikaista eikä toimintaan liity maa-tai aluekohtaisia kiintiöitä.

Rahoitusvälineiden ja -takuiden käytön laajentamisessa tulee myös huomioida niihin liittyvät EU:n budjetin ehdolliset vastuut ja riskit.

Suomen tarkempi kanta mahdolliseen uuteen EU:n investointirahastoon ja rahoitusinstrumenttien käyttöön sekä soveltuvuuteen eri politiikan alalla arvioidaan osana rahoituskehyskokonaisuutta näitä politiikkoja koskevan kannanmuodostuksen yhteydessä.

LIITTEET

Asiasanat	rahoituskehykset, Eurooppa-neuvosto
Hoitaa	VM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, SP, STM, TEM, UM, VTV, YM